

Sygn. akt IVU 1466/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 września 2013 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu - IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Hanna Cackowska-Frank

Protokolant referent stażysta E. G.

po rozpoznaniu w dniu 25 września 2013 r. w Toruniu

sprawy **O. T.**

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w T.

o prawo do renty rodzinnej

na skutek odwołania O. T.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w T.

z dnia 15 lipca 2013 r. nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję i przyznaje wnioskodawczyni O. T. od dnia 1 czerwca 2013 roku prawo do renty rodzinnej po zmarłym synu A. T. i nie stwierdza odpowiedzialności organu rentowego za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji.

/-/SSO Hanna Cackowska-Frank

Sygn. akt: IV U 1466/13

UZASADNIENIE

Decyzją z 15 lipca 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. odmówił ubezpieczonej O. T. prawa do renty rodzinnej po zmarłym w dniu (...) synu A. T.. Organ rentowy na podstawie dokumentów dołączonych do wniosku ustalił, że syn zamieszkiwał wspólnie z ubezpieczoną przed śmiercią, co wiąże wszystkie strony do pokrywania bieżących kosztów. Środki, które ubezpieczona otrzymuje umożliwiają utrzymanie, natomiast przyczynianie się zmarłego syna do utrzymania nie oznacza pomocy finansowej lecz dostarczanie środków niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

O. T. wniosła odwołanie od powyższej decyzji, wskazując, że ma bardzo małą rentę i jest jej trudno samej ponosić koszty utrzymania – czynsz, media i opał na zimę, jest osobą w starszym wieku (82 lata) i bardzo schorowaną – choruje na chorobę wrzodową żołądka, wątrobę, jaskrę, podwyższone ciśnienie tętnicze, jest po mastektomii piersi i węzłów chłonnych, posiada orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w T. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje;

O. T. ma 82 lata (urodziła się (...)). Od 9.05.1991r. otrzymuje rentę rodzinną po mężu F. T. w wysokości od marca 2013r. do wypłaty wraz z dodatkiem pielęgnacyjnym w kwocie 1147,63 zł.

Ubezpieczona zamieszkiwała razem z synem A. T. w mieszkaniu o powierzchni około 50 m². Czynnosc za mieszkanie wynosił miesięcznie 382,70 zł (na rzecz (...) Zrzeszenia (...) w G.), opłaty za węgiel (około 2 -2,5 tony na zimę) stanowiły około 790 zł za tonę, opłaty za wodę około 40,00 zł miesięcznie, za gaz – po około 35 zł miesięcznie, około 50 zł miesięcznie za prąd, 35,49 zł miesięcznie za telewizję kablową oraz około 40 zł opłaty abonamentowej za telefon, około 99 zł kwartalnie składki (...), około 150 zł miesięcznie za leki. Syn ubezpieczonej pracował w tym okresie w (...) SA w W., gdzie zarabiał około 4000 zł netto miesięcznie. Syn wyjeżdżał do pracy na okresy około 2 tygodni, po czym wracał na weekendy. Syn opłacał opłaty za mieszkanie, poza tym zostawiał ubezpieczonej około 700 zł na wyżywienie. Gdy przyjeżdżał na weekendy ubezpieczona przygotowywała posiłki dla nich obojga. Niezależnie od pozostawianych matce pieniędzy A. T. często sam robił zakupy artykułów spożywczych i owoców, kupował ubezpieczonej lekarstwa i opłacał wizyty u prywatnych lekarzy. Ubezpieczona jest osobą schorowaną, po wycięciu raka piersi i węzłów chłonnych, leczy się na jaskrę, żołądek, stosuje też leki przeciwbólowe z powodu bólów kręgosłupa i stawów. Z powodu wrzodów żołądka musi stosować specjalną dietę, przyjmować witaminy.

A. T. zmarł w dniu (...)2013r.

W dniu 26 czerwca 2013r. ubezpieczona złożyła wniosek o rentę rodziną po zmarłym synu A. T.. Po śmierci syna po opłaceniu wszelkich opłat, na żywność i środki czystości (papier toaletowy, krem, mydło) pozostaje ubezpieczonej niecałe 270 zł. Za ostatnie miesiące po śmierci syna ubezpieczona zmuszona była na utrzymanie przeznaczać środki pieniężne uzyskane z polisy syna.

/dowód: decyzja z 13.06.1991r., k. 62 akt rentowych, plik I,

rachunki, k-24-31 akt rentowych plik II oraz 11-19 akt sądowych,

zeznania świadka K. S., protokół elektroniczny z 25.09.2013r.,

od 00:44:43, zeznania ubezpieczonej w charakterze strony, protokół

elektroniczny z 25.09.2013r., od 00:04:31,

wniosek, k. 1-4 akt rentowych plik II/

Sąd zważył, co następuje;

Stan faktyczny w niniejszej sprawie został ustalony w oparciu o dokumenty zgromadzone w aktach sprawy i aktach organu rentowego, których treść nie budziła wątpliwości Sądu i nie była kwestionowana przez strony, a także zeznania świadka K. S. i przesłuchanie ubezpieczonej w charakterze strony. Sąd dał wiarę zeznaniom świadka i ubezpieczonej, gdyż były szczerze, spontaniczne i zgodne z zebranymi dokumentami.

Pełnomocnik organu rentowego po zapoznaniu się z materiałem dowodowym w sprawie nie kwestionował zeznań świadka i ubezpieczonej oraz faktu przyczyniania się A. T. do utrzymania ubezpieczonej, oświadczając że pozostawia rozstrzygnięcie do uznania sądu (vide: stanowisko pełnomocnika organu rentowego, protokół elektroniczny z 25.09.2013r. od 00:50:08, protokół skrócony, k-28 akt).

Stosownie do treści art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2009r. Nr 153, poz.1227 ze zm. zwanej w dalszej części uzasadnienia „ustawą emerytalną”) renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń.

Zgodnie z art. 71 ustawy emerytalnej rodzice mają prawo do renty rodzinnej, jeżeli:

- 1) ubezpieczony (emeryt lub rencista) bezpośrednio przed śmiercią przyczynił się do ich utrzymania;
- 2) spełniają odpowiednio warunki określone dla wdowy i wdowca w art.70 ust 1 i 2 oraz co do wieku, również w art. 70 ust. 5.

W niniejszej sprawie dla oceny zasadności żądania ubezpieczonej kluczowa staje się wykładnia pojęcia „utrzymania rodziców”.

Organ rentowy nie kwestionował bowiem spełniania przez A. T. w dacie śmierci warunków wymaganych do przyznania prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, jak również spełniania przez ubezpieczoną warunku co do wieku, uprawniającego do renty rodzinnej.

Pojęcie przyczyniania się z art. 71 ustawy emerytalnej odnosi się bowiem do utrzymania rodziców. W orzecznictwie Sądu Najwyższego, które sąd w niniejszej sprawie podziela w całej rozciągłości, przyjmuje się, że przyczynianie się do utrzymania rodziców nie wynika ze zwiększenia dochodu rodziców, lecz z partycypowania w kosztach ich utrzymania, którego nie mogą sobie sami zapewnić. Przyczynianie się do utrzymania rodziców nie może być ujmowane jako wszelka pomoc rzeczowa lub finansowa udzielana przez dziecko rodzicom. Ta ostatnia jest zakresowo szersza niż choćby częściowe przyczynianie się do utrzymania rodziców. Przyczynianie się do utrzymania nie może być zatem rozumiane jako „dodanie, przysporzenie” rodzicom środków finansowych i przez to określenie ich statusu materialnego, w sytuacji gdy mają zapewnione utrzymanie z własnych środków.

Renta rodzinna dla rodziców nie może wynikać z samej dysproporcji i większych dochodów dziecka niż dochody rodziców. Przyczynianie się do utrzymania rodziców nie może też być rozumiane tylko jako poprawa standardu życia rodziców. Gdyby tak szeroko ujmować pojęcie „utrzymanie”, to renta rodzinna dla rodziców miałaby charakter powszechny, jako że częstą i naturalną (zwykłą) sytuacją jest pomoc materialna udzielana rodzicom przez dzieci, w tym zwiększająca ich standard życia. Granicą (pułapem) badania przesłanki przyczyniania się jest zatem niemożność utrzymania się przez rodziców z własnych źródeł utrzymania w zakresie podstawowych potrzeb życiowych. Utrzymanie nie obejmuje wszelkich wydatków rodziców, gdyż dotyczy jedzenia, mieszkania, ubrania, opłat, opieki medycznej. Zapewnienie utrzymania oznacza więc nie tyle pomoc finansową (choćby regularną), ile dostarczanie środków niezbędnych do zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 21.11.2011r., II UK 65/11, LEX 1119697, por. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie z 20.02.2013r., III AUa 1187/12, LEX 1283094).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego zaznaczono jednocześnie, że wprowadzie słowo „utrzymanie” odnosi się do środków życia w podstawowym zakresie, to jednak nie można sformułować bardziej precyzyjnej definicji, gdyż nie dał jej ustawodawca, a sytuacje ubezpieczonych są zróżnicowane (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu cytowanego wyroku z 21.11.2011r., II UK 65/11).

Właśnie ze względu na owo zróżnicowanie i konieczność indywidualnej oceny środków koniecznego utrzymania odwołanie ubezpieczonej jest usprawiedliwione. Sąd miał bowiem na uwadze, że wprowadzie ubezpieczona otrzymuje świadczenie rentowe w wysokości 1147,63 zł. to jednak kwota ta nie wystarcza na zaspokojenie jej podstawowych potrzeb (jedzenia, mieszkania, ubrania, opłat, opieki medycznej) jeśli się zważy warunki, w jakich żyła przed śmiercią syna i obecnie ubezpieczona. Wysoką kwotę w kosztach utrzymania ubezpieczonej O. T. stanowią w szczególności koszty mieszkania (około 400 zł czynszu miesięcznie) a jednocześnie nie ma możliwości obniżenia tych kosztów, bo nie udało się tego mieszkania zamienić (starania w tym zakresie czynił jeszcze syn ubezpieczonej). Poza wysokim czynszem ubezpieczona zmuszona jest do kupowania opału na zimę – około 2 -2,5 tony węgla, co przy przyjęciu ceny 790 zł za tonę stanowi kwotę od 1590 zł do 1975 zł, czyli przy rozłożeniu na poszczególne miesiące - od 132,50 zł do 164,58 zł miesięcznie. Zatem już same tylko koszty czynszu i ogrzewanie pochłaniają ponad połowę renty ubezpieczonej. Po doliczeniu do tej kwoty opłat za gaz, energię elektryczną, wodę, telefon i telewizję oraz leki na życie, ubranie i środki

czystości pozostałoby ubezpieczonej około 270 zł, czyli 1147,63 - 400 zł (czynsz), -164,58 zł (opał), - 40 zł(woda), 35 zł (gaz), - 50 zł (prąd), - 35,49 zł (telewizja kablowa) oraz około - 40 zł (telefon) i -150 zł (leki). Kwota 270 zł na wyżywienie, ubranie i środki czystości jest w ocenie sądu niewystarczającą dla ubezpieczonej, co oznacza, że syn A. przed śmiercią przyczynił się do jej utrzymania w rozumieniu zapewniania środków do życia w podstawowym zakresie. Ta analiza wydatków i wysokości renty czyni wiarygodnymi zeznania ubezpieczonej, że syn przed śmiercią przyczynił się do jej utrzymania i że po jego śmierci renta rodzinna po mężu nie pokrywa wszystkich niezbędnych kosztów jej utrzymania.

Należy zgodzić się, że syn ubezpieczonej opłacając koszty mieszkania i dając jej pieniądze na życie lub kupując produkty spożywcze częściowo pokrywał również koszty swojego utrzymania. Jednak po śmierci syna koszty ubezpieczonej w zakresie czynszu i opału praktycznie nie uległy zmianie (nieco obniżyły się na pewno koszty wody i gazu), ale ubezpieczona podawała właśnie już obniżone koszty.

W tym stanie rzeczy Sąd na podstawie cytowanych wyżej przepisów prawa materialnego oraz w oparciu o przepis art. 477¹⁴ §2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał O. T. prawo do renty rodzinnej po zmarłym w dniu 30.04.2013r. A. T. od dnia 1 czerwca 2013r., mając na uwadze, że wniosek o rentę rodzinną został złożony w czerwcu 2013r.

Jednocześnie Sąd na podstawie przepisu art. 118 ust. 1a a contrario ustawy emerytalnej nie stwierdził odpowiedzialności (...) Oddziału w T. za nieustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji. Przy rozstrzygnięciu o powyższej kwestii Sąd stwierdził, że fakt przyczyniania się zmarłego do utrzymania ubezpieczonej został szczegółowo ustalony w postępowaniu przed sądem.

Sędzia SO Hanna Cackowska - Frank